

Sydstugan, Byn /skattesats 15.385 öre, 1³⁷ i jordregistret/

Sydstugan, Byn. Flygfoto 1950-talet.

För bakgrunden till grundandet av Sydstugan - se Gammelberget!

GRUNDARE AV GÅRDEN:

Nils Nilsson (G-berget 1815 - utfl 1864)
h Stina Olsdotter (1816 - utfl 1864) Vigda 1851.

Barn:

Anna f 1844

Anders f 1847

Nils August f 1853 /död 1857/

Olof f 1857

Familjen äger/bor troligen i Sydstugan fram till försäljningen 1863, då de flyttar som inhyses familj hos NN:s svåger, änkligen Lars Nilsson i Bråten, en liten gård på Gammelbergets mark. Därifrån flyttar de vidare till Kackerud 1864, varpå de senare kommer till Mofikerud i Backa - se detta!

NN var alltså en av de äldre sönerna på Gammelberget och faktiskt en av de som ärver och äger den största arvedelen 1851> eller 25/312 (8%) medan brodern Anders Nilsson på Gammelberget? får 4,5%, eller 14/312. Omkring 10 år senare är ägan kraftigt reducerad till 5/312 öre (1,6%) vilket torde vara Sydstugan - eller?. Minskningen beror på att brodern Jan Gustaf köper ut de övriga och bygger Kullen 25/624 (4%) år 1860 Med största säkerhet är han den som bygger Sydstugan, enligt arvsuppgörelsen på Gammelberget år 1851. Gissningsvis är Sydstugan därmed uppförd någon gång omkring året 1850.

Dock säljer han 1863 gården till änkan Kajsa Pettersdotter från Dalen, och flyttar med sin familj till Kackerud. Redan 1867 flyttar han till Mofikerud i Backa, där Nils avled som inhyses år 1879. Det är oklart varför NN sålde sin gård och flyttade till Kackerud/Mofikerud. Möjligen kan speciella familjeförhållanden ha spelat in. Det var uppenbarligen något allvarligt fel med hustrun Stina O. Det noteras i HFL att hon år 1855 och 1856 har fått attest till "Lazarettet", vilket torde betyda Karlstads lasarett. Gissningsvis är det nerverna eller psyket som spelar in. Efter Nils' död 1879 anges hon i HFL vara "sinnessjuk"... Hon noteras utflyttad med sina barn till Snarböle, Djupviks sågverk i Norrala socken, Gävleborgs län 1882 (HFL sid 20. De två sönerna kallar sig Lindgren. Stina avled i Djupvik 1886, trol av lunginflammation "Bronchitis chron" som "arbetarenka". Märkligt nog - det finns ingen kommentar om hennes psykiska status under alla hennes fyra år i Norrala, istället har hon tydligen klart godkända och redovisade färdigheter i det som prästen kontrollerade!

=====

Änkan **Kajsa Pettersdotter** (Borgvik 1812 - 1893d)

Barn:

Lars Petter Jonasson f 1833 i Torserud - enda barnet!

KP - dotter till Petter Andersson i Nordstugan, Dalen - blev tidigt änka efter (sin trolovade?) Jonas Nilsson (1806 - 1833) i Torserud, Borgvik.

12 år senare 1845 - 1861 gift med rättaren (und Borgvik) i Råda Andreas Toresson (1818 - 1861). Efter hans död bodde hon ett par år som "inhyses änka" i nya arrendegården Starrmyren i Galtebol, varefter hon köper och inflyttar som ägare till Sydstugan 16 nov 1863. Hon får fasta på gården av värdet **5/312** mantal 28 december år 1865.

Enl Lagfartsboken för Byn /blad 11, ärende 45/ säljer Kajsa sin gård 20 mars 1885 till (Jan) Gustaf Nilsson på granngården Kullen i Byn (fasta 5 okt samma år).

18 februari 1899 köps Sydstugan av Johannes Andersson på Gammelberget från änkan o arvingarna på Kullen, vid samma tillfälle som Johannes Ström blir nye ägaren av den gården. Uppenbarligen bodde Kajsa kvar fram till sin död 1895.

1890 har jag i folkräkningen sett att KP noteras som "rotehjon" - men kan detta stämma? KOLLA!

Samtidigt med att Kajsa P flyttar in flyttar pigan Stina Nilsson (f 1829) UT från Sydstugan till "Skolhuset i Byn".

Pigan Stina Nilsson f i Älsvik 1829 är särskilt intressant! Hon fungerar faktiskt som en länk till vilka som ägde/bodde i Sydstugan innan KP kommer dit 1863! Det visar sig att "sjukliga" pigan SN infl från Hagtorpet i Gårdsjö till Byn 1857 - ev t NN f 1815 eller möjligen till JGN på Kullen. Året därpå är hon utflyttad till annan plats - uppenbarligen Gammelberget, där som piga hos Anders Nilsson/Sara Maria Andersdotter. A:s syster Maria byter plats med Stina o flyttar till Kullen, samtidigt som änkemodern Britta N avlider 1858 och Anders följande år, vilket gör att Sara blir ensam med 5 minderåriga barn på

Gammelberget 1859 - 60. 1861 flyttar Stina igen till annan plats - sid 30, vilket att hon (åter?) är hos Nils Nilsson (f 1815), och där bor hon kvar till NN flyttar bort och änkan KP kommer som ny ägare av Sydstugan! Detta tycks därmed bevisa att NN f 1815 med sin familj bor i Sydstugan och att gården på 1860-talet har bedöms med värdet 5/312 (= 1,6%)

Kajsa Pettersdotters bror Anders Pettersson (1804 - 1880d) inflyttar från Nordstugan i Dalen 1869 och avlider i S-stugan. /En tid i början av 1870-talet är Eva Karolina "Lina" piga hos Kajsa.../ KP säljer 20 mars 1885 sin ägodel i Byn (15.385 öre = Sydstugan) till Jan Gustaf Nilsson på Kullen i Byn. Pris 1.450 kr.

=====

Maria Andersdotter Nilsson (1840 - utfl 1908) – änka

MA var änka efter Jan Gustaf Nilsson på granngården Kullen i Byn, och flyttade troligen in i Sydstugan efter att den nye ägaren Johannes Ström anlände 1900. Att MA flyttade till Sydstugan (som ju hade köpts av Johan(nes) Andersson på Gammelberget) var ju inte så märkligt, Maria var ju änka efter Johannes' farbror.

=====

Johan(nes) Andersson (på Gammelberget) köpte 10 feb 1899 ägan 15 5/13 öre skatt i Byn av änkan Maria Andersdotter i Byn för 1800 kr (motsvarande ungefär 120.000 i nutida penningvärde). Lagfart utfärdad 13 feb 1900. Detta måste väl rimligen handla om Kullen (eller vad?) - för åtminstone "boningshuset" Sydstugan säljs ju 9 år senare för ca 1/5 av denna summa... se nedan!
Märkligt...

Troligen köpte Johannes Sydstugan för systemn Linas och sin gamla mor Saras räkning, när han själv övertog föräldragården Gammelberget.

Ett bevarat kvitto (återfunnet i Sydstugan?) lyder som följer:

"Till Johan Andersson i Byn Gillberga socken försäljer jag här med min ägande rätt i Boningshuset Söstuga med alt fastspikad (sic) enligt lag jämte rätt utti Wedskjul å källare samt afhänder jag mig all rätt att vidare bekomma någon Wed mot en öfverenskommen köpesumma af Fyrahundra å Femtio Kronor /450/ hwilken summa jag denna dag bekommit och varder den här med kvitterat.

Byn den 28 April 1908. Maria Nilsson. Vittnar Hjalmar Olsson Byn, Alfred Olsson Galtebol"

Bifogat finns även ett ytterligare kvitto:

"Denna Dag har jag af Johan Andersson i Byn emottagit Full likvitt för min Revers å Kronor 790,35 inberäknat ränta som här med kvitteras.

Byn den 28 April 1908. Maria Nilsson. Vittnar Hjalmar Olsson Byn, Alfred Olsson Galtebol"

Ev fotnot: 450 kr 1908 motsvarar ungefär 25.000 kr år 2019 medan lånet på 790 kr motsvarar ungefär 45.000 kr i nutida penningvärde.

—

Ett köpebrev från 15 juni 1909 visar att Sara Maria Andersson säljer sitt ägande av egendomen 5/624 /bör det inte vara 5/312?/ i Byn till barnen /handlanden/ Jan Petter och Karolina "Lina" Andersson i Byn för 825 kr /= numera drygt 37.000 kr/. JP:s och K:s ägande är alltså 412.50 var.

1909, 15 juli säljer handlaren Jan Petter Andersson ägan 5/624 till sin syster Eva Karolina Andersdotter. Detta måste väl gälla enbart stugtomten som har avstyckats som Linas bostad...?

Eva Karolina ("Lina") Andersdotter [1857 – 1932d] og – omyndigförklarad 1914¹

Lina – ogift syster till ägaren Johannes Andersson – bör ha inflyttat från Gammelberget tillsammans med sin mor Sara ngn efter 1908 då fastern Maria hade flyttat ut.

(Bild se nedan!)

¹ Ännu i HFL 1910-1915 finns ingen notering om att Lina skulle ha varit annat än "normal" i sin testade kristendomskunskap! Enl en muntlig uppgift som levat kvar i släkten, och som berättades (med inlevelse) för mej på 1980-talet av Gustaf Olsson på Tomta i Dalen – Anna Emilia Danielsons systerson - skulle anledningen till hennes psykiska sammanbrott vara förknippat med att Johannes avled 1909 och hennes mor och brodern Jan Petter följande år. Efter 1914 blev Anders Gustaf Jansson i Nystugan, Dalen (hennes kusin - och min morfar) utsedd till hennes förmyndare.

Sydstugan, Byn. Foto (fr nordväst) trol slutet av 1950-talet. (Staketet t v vetter mot "gatan")

Eva Karolina "Lina" Anderdotter

Anna Emilia Danielsson

Anna Emilia Danielsson (Hagen, Galtebol 1888 – 1957d) og

Enl uppg inflyttade Emilia 1920 som piga hos Lina. Emilia var enl (muntlig uppgift) ”hjälpreda” i handelsboden, men ansågs i praktiken fästekvinna åt handlaren J G Abrahamsson, som bodde sina sista år i Sydstugan!

Emilia förvärvade Sydstugan efter Linas död 1932.
Anna Emilia var född på Hagen i Galtebol som tvillingsyster till Kristina Olsson på Tomta i Dalen.

=====

Efter Anna Emilias död stod huset öde, och blev starkt förfallet.

(Mitt eget foto fr 1980-talet)

Vid denna tid ägdes gården av Gustaf Olsson /och syskon/ på Tomta, varefter den förvärvades av Gustafs syster Gunhild (f 1930), mor till näste ägare.

=====

Lars Håkan Edvardsson (1963 - 2017d) ogift

LH ägde Sydstugan jämte Nordtomten i Galtebol på 1990-talet.

LH gjorde en omfattande renovering och återuppbyggnad av gården. Stort intresse för jakt.

Av ännu oklar anledning avled han 2017.

Gården fick ny ägare 2020.

XX

”Abrahamskammer’n” i Sydstugan, Byn, troligen 1920-talet.

Namnet kom sig av att här bodde den lungsjuke handlanden Gustaf Abrahamsson sin sista tid, 1923 - 1927). Det betraktades allmänt att han och huspigan Emilia Danielsson var ett par.